

## ХИГИН, Митови

(превод од латински јазик, увод, белешки и индекс Светлана  
Кочовска-Стевовиќ. Три, Скопје, 2016. Стр. 297)

Весна Димовска-Јањатова

Институт за класични студии  
Филозофски факултет, Скопје

[vesna.dimovska@gmail.com](mailto:vesna.dimovska@gmail.com)

Митографскиот прирачник што под насловот *Митови* беше објавен минатата година од Издавачкиот центар „Три“ е македонски превод на делото *Fabulae Hygini*. Настанувањето на латинскиот оригинал временски се лоцира помеѓу четвртата и осмата деценија или најдоцна на крајот на вториот век од нашата ера, а неговото прво печатено издание се појавило во 16 век. Авторството му се припишува на ослободеникот на Август – Хиспанецот Хигин, библиотекар во Палатинската библиотека и учител во Рим, а постојат сведоштва дека во антиката истиот прирачник бил познат под насловот *Genealogiae*. Иако за авторството и автентичноста на насловот не постои општ консензус, неспорно е дека ова дело има исклучителна важност и место во историјата на античката книжевност од најмалку три причини: прирачникот е единствен зачуван митографски прирачник на латински јазик; авторот на овој прирачник како извори ползувал многубројни автентични ракописи, кои тој ги имал на располагање, а кои денес не се зачувани; митската граѓа ја базирал и на хеленски и на римски автори и дела, кои самиот експлицитно ги наведува или кои јасно можат да се идентификуваат во самиот текст (Хесиод, Хомер, Еврипид, Ениј, Вергилиј, Кикерон и др.). Драгоценоста на Хигиновите *Митови* ја потврдува и фактот што во современите лексикографски изданија што ја третираат античката хеленска и римска митологија ова дело е еден од најчесто наведуваните и клучни извори.

За сите овие и други релевантни аспекти поврзани со историјатот на самото дело (ракописи, изданија, приредувачи, авторство, автентичност), но и со прочувањата на содржините, структурата, изразот, книжевната и документарната вредност на текстот читателот е упатен во уводните зборови (под наслов Кон преводот на Хигиновите *Митови*) што ги дава авторот на преводот, белешките и индексот, Светлана Кочовска-Стевовиќ. Инструктивниот увод објаснува и некои специфики на самиот превод, како што се транскрипцијата на имињата, употребените преводи на цитатите, графичките ознаки на лакуните и конјектурите и сл.

Корпусот текстови што го сочинуваат прирачникот започнува со предговор што е всушност генеалогичка на боговите и 277 самостојни текстови, нумерирани и насловени секој одделно. Од нив триесетина не се зачувани, но познати се нивните наслови и броеви. Двесте и дваесет текстови третираат теми и ликови главно од хеленската митологија и се тематски групирани во некакви целини, како митови за одредени ликови, јунаци или божества (митови за тебанските кралеви, митови за Данај и

неговите ќерки, митови за Тесеј, Персеј, Херкул, Либер, Аполон), или митови за некои циклуси, „настани“ (митови за Медеја, Јасон и аргонаутите, митови за раното тебанско кралство, митови за Тројанската војна) или теми (митови за преобразби, митови за ѕвезди).

Останатите педесетина текстови се всушност каталози, од кои голем број се повторно групирани во тематски блокови според различни критериуми (каталози со седум елементи, каталози на убијци на роднини или сопружници и др.), други се самостојни, а трети се однесуваат на реални, а не на митолошки теми (најголеми острови, пронаоѓачи и изуми и др.).

Намената на Хигиновиот прирачник била да опфати што е можно поголем обем на митолошка материја и да ја направи достапна за образованиот дел од римското население, па тоа го условило и јазикот и изразот во списот, кој е речиси документарен, лишен од какви било коментари и толкувања од самиот автор, без високи книжевни амбиции, со голем број отстапувања од нормираниот книжевен латински јазик, со недоследности во транскрипцијата на имињата, со употреба на специфична лексика. Ова секако претставува предизвик за секој преведувач, а преведувачот на ова издание успешно одговорил на него, па текстот на преводот успешно комуницира и со текстот на оригиналот, но и со читателот.

Македонскиот превод на *Митовите* на Хигин е збогатен и со соодветен грижливо изработен експликативен апарат, потребен како асистенција за да може читателот да го ползува изданието. Тој ги вклучува Кратенките на античките автори и дела, како и на преводите на античките автори и дела на кои се реферира во Белешките, а самите белешки се обемни (на стотина страници), исцрпни, информативни и исклучително полезни. Во нив авторот на преводот прави историски, јазични, етимолошки, географски, генеалогски појаснувања на имиња (теоними, топоними, антропоними и др.), термини и настани, а прецизно упатува и на местата во делата од античката литература каде што тие се спомнуваат, се среќаваат или се обработени, како во оригиналите така и во нивните објавени преводи на македонски. Секој познавач на книжевноста знае дека ваквите белешки се неопходна алатка, но и стандард при објавувањето на ваков вид изданија, а претставуваат навистина драгоцената помош на читателот кога се педантно и сеопфатно подготвени како што е случај со белешките во овој превод на *Митовите* на Хигин. По нив следи обемна Библиографија, што ги опфаќа релевантните изданија на латинскиот изворник, потоа примарната литература (антички извори во оригинал и во превод), како и секундарната користена литература. На крајот, на 35 страници е сочинет обемниот Индекс, во кој сите имиња во одредниците се кусо објаснети и се наведуваат митовите во кои се спомнати.

Накучо, со ова издание се збогатува понудата на овој специфичен вид литература достапна на македонски јазик, не само за стручната јавност туку и за поширок круг читатели, со оглед на фактот што античката митологија секогаш била и е предмет на голем интерес, а сериозниот и професионален пристап на преведувачот и авторот на предговорот, белешките и индексот го легитимираат како особено препорачливо издание.